

AANVULLEND STEENUILENONDERZOEK
DISTELWEG/GAGELVENSEWEG (ONG.)
TE WIJCHEN
GEMEENTE WIJCHEN

- ✿ Bodem
- ✿ Waterbodem
- ✿ Water
- ✿ Archeologie
- ✿ Ecologie
- ✿ Milieu

Ecologie

Aanvullend steenuilenonderzoek Distelweg/Gagelvenseweg (ong.) te Wijchen in de gemeente Wijchen

Opdrachtgever	Dhr. G.V. Megens en mevr. H.H.M. Derks Nieuweweg 206 6603 BV Wijchen
Project	WIJ.MSC.ECO2
Rapportnummer	13083491
Status	Eindrapportage
Datum	23 september 2013
Vestiging	Boxmeer
Opsteller	Drs. B.G.W. Aarts
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ing. E.R. Witter
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	1
	2.1 Huidig gebruik plangebied en omgeving	1
	2.2 Toekomstig gebruik van het plangebied	1
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	3
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	3
5	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	4
	5.1 Habitateisen steenuil	4
	5.2 Foerageerhabitat steenuil rondom plangebied.....	4
	5.3 Vergelijking foerageerhabitat steenuil in en rondom plangebied	5
	5.4 Andere steenuilen in de omgeving	5
6	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	8
	LITERATUUR.....	9

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van de heer G.V. Megens en mevrouw H.H.M. Derks opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend steenuilenonderzoek aan de Distelweg/Gagelvenseweg (ong.) te Wijchen in de gemeente Wijchen.

Het aanvullend steenuilenonderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Econsultancy in juni 2013 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapportnummer 13043292 WIJ.MSC.ECO1 d.d.10 juli 2013).

Uit de quickscan blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Flora- en faunawet er ten aanzien van steenuilen meer informatie is benodigd. Het plangebied vormt namelijk geschikt foerageergebied voor steenuilen. Het is op voorhand niet duidelijk wat het effect zal zijn van het verdwijnen van twee graslanden op eventueel in de omgeving broedende steenuilen.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik plangebied en omgeving

Het plangebied bestaat uit twee deellocaties (zie figuur 1 en 2). Het betreft twee graslanden (van circa 1.750 en 6.230 m²) gelegen aan de Distelweg/Gagelvenseweg, circa 0,5 kilometer ten noord-oosten van de kern van Wijchen in de gemeente Wijchen. Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 39 H (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de westelijke deellocatie X = 179.565, Y = 425.625 en van de oostelijke deellocatie X = 179.640, Y = 425.660.

Het plangebied bestaat uit (deels begraasde) graslanden en grenst aan de zuidzijde aan de bebouwde kom van Wijchen. Aan de west en oostzijde grenst het onderzoeksgebied aan landbouwgrond (grasland en akkerland) en enkele vrijstaande huizen met bijgebouwtjes. De eerste deellocatie betreft een paardenweide op de hoek van de Gagelvenseweg en de Distelweg. De paardenweide is omgeven door een houtwal. De tweede deellocatie betreft een grasland aan de Distelweg. Dit grasland wordt periodiek begraasd door paarden.

2.2 Toekomstig gebruik van het plangebied

De initiatiefnemer is voornemens om op de beide graslanden woonbebouwing met mogelijk bijgebouwen te plaatsen. Het voornemen is om op het grasland B het woonhuis zo veel mogelijk aan de noordzijde te situeren.

Ten behoeve van de ingreep zullen de paardenwei (met daaromheen een houtsingel) en een grasland grotendeels verdwijnen.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit de quickscan blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Flora- en faunawet er op sommige punten meer informatie is benodigd.

Beide graslanden vormen geschikt foerageergebied voor steenuilen. Uit de directe omgeving zijn waarnemingen van steenuilen bekend (bron: Nationale Databank Flora en Fauna), namelijk van de erven grenzend aan de noordwestelijk zijde van paardenweide A (zie figuur 3). De exacte broedlocatie is niet bekend.

Het verloren gaan van foerageergebied zou tot gevolg kunnen hebben dat het territorium verloren gaat en de steenuil uit dit gebied zal verdwijnen. Voor de aantasting van essentieel steenuilleefgebied is een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk, met mitigerende maatregelen.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het verlies van een beperkte hoeveelheid foerageergebied binnen het territorium van een steenuil zal geen negatief effect hebben, indien er binnen het territorium voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar is. Om te kunnen beoordelen of het verlies van de twee graslanden aan de Distelweg en Gagelvense weg in Wijchen een negatief effect kan hebben op een steenuilterritorium, dient onderzocht te worden of er binnen het betreffende steenuilterritorium voldoende alternatief foerageergebied over blijft.

Door een steenuildeskundige is middels een veldkartering op 5 september 2013 bepaald of het gebied in een straal van 300 meter rondom beide graslanden in het plangebied geschikt foerageergebied voor steenuilen aanwezig is. Daarbij is gelet op landgebruik (grasland, bouwland, bebouwing etc.) en op de aanwezigheid van kleine landschapselementen die als uitkijkpost of schuilgelegenheid voor steenuilen kunnen dienen. De gegevens van de kartering zijn uitgewerkt in een GIS-kaart.

Vervolgens is de beschikbaarheid van foerageergebied voor steenuilen rondom het plangebied vergeleken met de oppervlakte foerageergebied die in het plangebied verloren gaat. De resultaten van deze analyse zijn getoetst aan de bepalingen in de Flora- en faunawet, om vast te stellen of de bouwplannen hiermee strijdig zijn.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Habitatieisen steenuil

Het territorium van een steenuil is gemiddeld 10-12 ha groot. De grootte van een territorium van steenuilen varieert gedurende het seizoen en is afhankelijk van onder andere voedselaanbod en nestgelegenheid. Uit wetenschappelijk onderzoek naar het terreingebruik van steenuilen komt een variatie aan territoriumgroottes naar voren (zie tabel I). In de Soortenstandaard Steenuil (Dienst Regelingen, 2012) wordt een variatie in territoriumgroottes aangegeven van 5 tot 30 ha. Door Land-schapsbeheer Nederland wordt een standaard vuistregel van een territorium van 10 ha gehanteerd. Om een zo betrouwbaar mogelijke benadering te geven wordt in onderhavige rapportage uitgegaan van een gemiddelde territoriumgrootte 12 ha. Uiteraard is de grootte en vorm van het territorium onder andere afhankelijk van de habitatsamenstelling, verblijfslocaties, dekking en foerageermogelijkheden. Wanneer deze factoren meegenomen worden, wordt een meer 'natuurlijk' territorium verkregen.

In het broedseizoen foerageren steenuilen in een straal van maximaal 300 m rond hun nest, het meeste voedsel wordt dichtbij verzameld (Van den Bremer *et al.*, 2009). Dit is een gebied met een oppervlakte van 28 ha.

Tabel I. Literatuurwaarden homeranges (HR) steenuilen

Aantal steenuilen	Gem. HR variatie	Gem. HR	Locatie	Bron
19	1,6 - 28,1 ha		Nederrijng gebied, Duitsland	Fink, 1989
11	9,0 - 27,5 ha		Oost-Polen	Grzywaczewski, 2009
8*	3,8 – 11,5 ha	15.1 ± 2,46 ha	Noord-Spanje	Zuberogoitia <i>et al.</i> , 2007
7	3,7 – 14,6 ha		Achterhoek, Nederland	Van den Bremer <i>et al.</i> 2009

* hierbij is één vrouwelijk exemplaar met een uitzonderlijk groot territorium buiten beschouwing gelaten

5.2 Foerageerhabitat steenuil rondom plangebied

Het plangebied in Wijchen en de directe omgeving vormen kwalitatief goed steenuilenbiotoop, door de aanwezigheid van oude schuurtjes, begraasde weides, boomgaarden en rommelige erven. In figuur 3 zijn de resultaten weergegeven van de veldkartering van geschikte foerageergebieden voor steenuilen in een straal van 300 meter rondom het plangebied. Rondom het plangebied is 14,55 ha geschikt foerageergebied voor steenuil aanwezig. Buiten de straal van 300 meter is nog meer geschikt foerageergebied aanwezig.

Figuur 3. Geschikte foerageergebieden voor steenuil (rood gearceerd met gele rand) in een straal van 300 meter rondom het plangebied (oranje omlijnd).

5.3 Vergelijking foerageerhabitat steenuil in en rondom plangebied

De beide graslanden in het plangebied zijn geschikt foerageergebied voor steenuil. Hun gezamenlijke oppervlakte is 0,80 ha. Rondom het plangebied is 14,55 ha geschikt foerageergebied aanwezig, binnen een straal van 300 meter, dus goed bereikbaar voor steenuilen. In totaal is er momenteel dus 15,35 ha foerageergebied beschikbaar voor steenuilen in het plangebied.

Een steenuilterritorium is zo'n 12 ha groot. Uit de landschapsanalyse blijkt dat er voor een paartje steenuilen nabij het plangebied na realisatie van de bouwplannen nog 14,55 ha geschikt foerageergebied over blijft. Dit is voldoende om succesvol te kunnen broeden.

5.4 Andere steenuilen in de omgeving

Er is een bronnenonderzoek uitgevoerd om te achterhalen of er in de omgeving van het plangebied nog andere territoria van steenuilen bekend zijn.

Volgens gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna is er een recent territorium bekend van steenuilen aan de Ploegweg, uit de jaren 2011-2012 (zie figuur 4). Een oud territorium is bekend van een erf aan de Woeziksestraat (zie figuur 4). Van dit territorium zijn waarnemingen bekend uit de periode 1982-1995. Overige waarnemingen van steenuilen uit de omgeving van het plangebied zijn niet bekend.

Figuur 4. Steenuilterritoria in de omgeving van het plangebied.

Voorts is navraag gedaan bij diverse vogelaars uit Wijchen, waaronder de heer P. Hermens, die in Wijchen actief is met steenuilenbescherming, onder andere door het plaatsen van nestkasten. In het gebied rondom de Woezikseweg heeft hij bij particulieren enkele steenuilkasten opgehangen, die jaarlijks gevolgd worden. Ook ter plaatse van het oude territorium aan de Woezikseweg heeft hij vrij recent een steenuilenkast geplaatst. Deze kast is niet in gebruik door steenuilen en volgens de bewoners broeden er ook geen steenuilen elders op het erf of in de directe omgeving. Andere broedgevallen uit het agrarisch gebied tussen Woezik en de A326 zijn niet bekend bij de heer P. Hermens of bij andere vogelkenners uit Wijchen.

Uit het bronnenonderzoek komt het beeld naar voren dat er in de omgeving van het plangebied aan de Distelweg/Gagelvenseweg nog één ander paartje steenuilen broedt, namelijk aan de Ploegweg. Dit territorium ligt op ruim 600 meter afstand van het plangebied, zodat het niet overlapt met een territorium van een steenuil in het plangebied. Dit heeft dus geen gevolgen voor de beschikbaarheid van geschikt foerageergebied voor de steenuil in het plangebied.

Het territorium aan de Woeziksestraat lijkt na 1995 niet meer bezet te zijn. Wellicht zijn deze steenuilen verhuisd naar de Ploegweg of de Distelweg/Gagelvenseweg. De afstand van dit oude territorium tot het plangebied is zo'n 450 meter. Indien dit paartje steenuilen toch nog aanwezig zou zijn, zou er een beperkte overlap in territoria zijn. Theoretisch zou de steenuil uit het plangebied dan 1,16 ha minder foerageergebied ter beschikking hebben, dus 14,19 ha. Na de ingreep in het plangebied zou er dan 13,39 ha overblijven. Dit is voldoende foerageergebied voor de steenuil in het plangebied.

Het is niet waarschijnlijk dat er in de omgeving van het plangebied nog meer steenuilen broeden, waarvan het bestaan niet bekend is. Door de recente aanleg van bedrijventerrein Bijsterhuizen-Zuid is er ten noorden van de Woeziksestraat ook minder potentieel leefgebied voor steenuilen aanwezig. Er is in het gebied tussen de Woeziksestraat en het plangebied nauwelijks voldoende geschikt leefgebied aanwezig voor nog een (onbekend) paartje steenuilen.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van de heer G.V. Megens en mevrouw H.H.M. Derks een aanvullend steenuilenonderzoek uitgevoerd aan de Distelweg/Gagelvenseweg (ong.) te Wijchen in de gemeente Wijchen. Het aanvullend steenuilenonderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

De initiatiefnemer is voornemens om op twee graslanden woonbebouwing met mogelijk bijgebouwen te plaatsen. Het voornemen is om op het grasland B het woonhuis zo veel mogelijk aan de noordzijde te situeren. Ten behoeve van de ingreep zullen de huidige paardenwei (met daaromheen een hout-singel) en een grasland grotendeels verdwijnen.

Beide graslanden zijn geschikt als foerageergebied voor steenuilen. Er zijn steenuilwaarnemingen bekend van percelen grenzend aan het plangebied.

Het verlies van foerageergebied zou tot gevolg kunnen hebben dat het territorium verloren gaat en de steenuil uit dit gebied zal verdwijnen. Voor de aantasting van essentieel steenuilleefgebied is een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk, met mitigerende maatregelen.

Het verlies van een beperkte hoeveelheid foerageergebied binnen het territorium van een steenuil zal geen negatief effect hebben, indien er binnen het territorium voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar is. Om te kunnen beoordelen of het verlies van de twee graslanden aan de Distelweg en Gagelvense weg in Wijchen een negatief effect kan hebben op een steenuilterritorium, is onderzocht of er binnen het betreffende steenuilterritorium voldoende alternatief foerageergebied over blijft.

Middels een veldkartering is de hoeveelheid geschikt foerageergebied voor steenuilen in een straal van 300 meter rondom beide graslanden in het plangebied bepaald. Er blijkt 14,55 ha geschikt foerageergebied over te blijven na realisatie van de bouwplannen. Een steenuilterritorium is zo'n 12 ha groot. Er blijft dus voldoende foerageergebied over voor steenuilen om succesvol te kunnen broeden.

Conclusie

De bouwplannen vormen geen aantasting van essentieel foerageergebied van steenuilen. Er is geen sprake van een (indirect) negatief effect op een vaste rust- of verblijfplaats van een steenuil, en daarmee is overtreding van de Flora- en faunawet niet aan de orde.

Vrijblijvende aanbevelingen

Aanbevolen wordt het plangebied na oplevering steenuilvriendelijk in te richten. In publicaties van Landschapsbeheer Nederland (Parmentier & van Paassen 2009), Steenuiloverleg Nederland (STO-NE 2011) en de Soortenstandaard Steenuilen (Dienst Regelingen 2012) staan concrete inrichtingsmaatregelen uitgewerkt.

LITERATUUR

Beersma, P. & W. en A. van den Burg 2007. Steenuilen. Roodbont BV.

Van den Bremer, L., van Harxen, R. & Stroeken P. 2009. Terreingebruik en voedselkeus van broedende steenuilen in de Achterhoek. SOVON-Onderzoeksrapport 2009/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet, augustus 2009.

Dienst Regelingen 2012. Soortenstandaard Steenuil.

Fink, P. 1989. Seasonal variation of territory size with the little owl (*Athene noctua*). *Oecologia* 83: 68-75.

Grzywaczewski, G. 2009. Home range size and habitat use of the little owl *Athene noctua* in East Poland. *Ardea* 97(4):541-545.

Heusden, W.R.M. van & Vreugdenhil, S.J., 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.

Parmentier, F. & A. van Paassen 2009. Steenuil onder de pannen. Maatregelencatalogus ter verbetering van het leefgebied van de steenuil. Landschapsbeheer Nederland, Utrecht.

SOVON Broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

STONE 2011. Erfwijzer Steenuil. STONE Steenuiloverleg Nederland, Heiloo.

Zuberogoitia I., Zabala, J., Martínez, J.A., Hidalgo S., Martínez, J.E., Azkona, A., Castillo, I. 2007. Seasonal dynamics in social behavior and spacing patterns of the little owl *Athene noctua*. *Ornis Fennica* 84: 173-180.

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtneming van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

